Destanı Anlatan Eserler

Sanat ve toplum

Sanat, insanların duygu ve düşüncelerini estetik bir şekilde ifade etmeye yarayan bir araçtır. Sanatçı yaşadığı toplumdan beslenir, ürettiği eserle de o toplumu etkiler; yani sanat ve toplum **karşılıklı etkileşim** içindedir. Bir eseri incelediğimizde, yapıldığı yıllardaki **siyasi olayların, toplumsal yaşamın, insanların duygu ve düşüncelerinin** izlerini görebiliriz.

BUNU UNUTMA

Bir eserin konusunu Millî Mücadele'den alması, dönemin olaylarının **sanata yansıdığının kanıtıdır**.

Millî Mücadele'yi yazanlar (temsilî)

Eserlerde neler anlatıldı?

Millî Mücadele yıllarında Türk halkının **bağımsızlık azmi**, yaşadığı **zorluklar**, savaş şartları, **ekonomik sorunlar**, **fedakârlıkları, kahramanlıkları** ve **vatan sevgisi** sanatçılara ilham verdi. Bu eserler hem savaş yıllarında hem de sonraki dönemlerde üretildi. Türk halkının **birlik ve beraberlik** içinde bağımsızlığını nasıl kazandığı anlatıldı; milletin vatan sevgisi **ölümsüzleştirildi**.

Edebiyat ürünleri

Roman, hikâye (öykü), şiir, anı (hatıra), makale, deneme, gazete yazıları ve kitaplar. Yazarlar, şairler ve gazeteciler yazdıklarıyla Millî Mücadele'ye destek verdi.

Sanat ürünleri

Resim (tablo), heykel, rölyef (kabartma), müzik ve türkü, tiyatro, sinema. Dönemin kahramanlarının heykelleri yapıldı, olayları anlatan tablolar çizildi, türküler yakıldı.

Sanatçıların Millî Mücadele'deki rolü

- Halkta **Millî Mücadele bilincinin** gelişip yaygınlaşmasını sağladılar.
- Halka **moral ve manevi destek** verdiler, umudu canlı tuttular.
- Millî Mücadele'ye **halkın desteğinin** kazanılmasında önemli görev üstlendiler.
- Gelecek nesillerde **tarih bilincinin, vatanseverliğin, millî birlik ve beraberlik** duygularının gelişmesine katkı sağladılar.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Millî Mücadele'yi anlatan eserler, dönemin **siyasi, sosyal ve kültürel** olaylarını yansıttığı için **tarihî kaynak** olarak da kullanılır.

Olayın türü	Dönemdeki olay	Esere yansıması
Siyasi	İşgaller, kongreler, TBMM'nin açılışı, savaşlar	Nutuk'ta 1919-1927 olaylarının anlatılması
Sosyal	Kadınların ve çocukların cepheye cephane taşıması	Halil Dikmen'in kadınları anlatan tablosu
Kültürel	Aydınlarla Anadolu halkı arasındaki kopukluk	Yakup Kadri'nin Yaban romanı

Kanıt göster: Eserin **konusu**, anlattığı **olay ve kişiler** ve yapıldığı **tarih**, olayın sanata yansıdığını gösterir.

Kalemle Verilen Mücadele

Eser	Yazar	Türü	Ne anlatır?
Nutuk	Mustafa Kemal Atatürk	Söylev, anı	19 Mayıs 1919'dan Cumhuriyet'in ilanından sonrasına (1927) kadar olayları ayrıntılı anlatır. Hem **tarihî** hem **edebî** açıdan önemlidir; Millî Mücadele'yi anlatan eserlerin başında gelir.
Ateşten Gömlek	Halide Edib Adıvar	Roman	Millî Mücadele yıllarını anlatır. **Millî Mücadele Dönemi'nde yazılan ilk romandır.**
Türk'ün Ateşle İmtihanı	Halide Edib Adıvar	Anı	Yazarın **bizzat tanık olduğu** Millî Mücadele olaylarını ve dönemin ruhunu anlatır.
Yaban	Yakup Kadri Karaosmanoğlu	Roman	Millî Mücadele'den **sonra** (1932) yazıldı. Anadolu'nun genel durumunu ve **Anadolu halkı ile aydınlar arasındaki kopukluğu** işler.
Ankara	Yakup Kadri Karaosmanoğlu	Roman	Millî Mücadele ve sonrasında Ankara'yı, yeni devletin kuruluş heyecanını anlatır.
Düşmanın Yaktığı Köyler Ahalisine	Yakup Kadri Karaosmanoğlu	Hikâye	Yunanların Türk halkına yaptığı **zulümleri** anlatır.
Çankaya	Falih Rıfkı Atay	Anı	1961'de yazıldı; Millî Mücadele Dönemi'ne ışık tutar.
İstiklal Harbimizin Esasları	Kâzım Karabekir Paşa	Anı	Doğu Cephesi komutanının gözünden Millî Mücadele'yi anlatır.
Millî Mücadele Hatıraları, Siyasi Hatıralar	Ali Fuat Cebesoy	Anı	Millî Mücadele süreci ve dönemin siyasi olayları hakkında bilgi verir.
Safahat	Mehmet Âkif Ersoy	Şiir	Millî Mücadele sürecine ışık tutan şiirlerini toplar.

Kalemiyle destek verenler

Halide Edib Adıvar, Millî Mücadele'nin içinde aktif olarak yer aldı ve yaşadıklarını eserlerine taşıdı. **Yakup Kadri Karaosmanoğlu**, Millî Mücadele yıllarında **Akşam** ve **İkdam** gazetelerinde yazdığı yazılarla mücadeleye **manevi destek** verdi. **Mehmet Âkif Ersoy**, İstiklal Marşı'nın şairidir.

DİKKAT!

Halide Edib'in **Ateşten Gömlek** adlı eseri **roman**, **Türk'ün Ateşle İmtihanı** adlı eseri **anıdır**. Karıştırma!

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Anı (hatıra) türündeki eserler yazarın **bizzat yaşadığı ya da tanık olduğu** olayları anlattığı için dönemin olaylarını öğrenmede **birinci elden kaynaktır**.

Anı türündeki eserler

Nutuk (Mustafa Kemal), Türk'ün Ateşle İmtihanı (Halide Edib), Çankaya (Falih Rıfkı Atay), İstiklal Harbimizin Esasları (Kâzım Karabekir), Millî Mücadele Hatıraları (Ali Fuat Cebesoy). Hepsinin yazarı olayları **yaşamış ya da yakından görmüştür**.

Nutuk'u tanıyalım: Mustafa Kemal Atatürk Nutuk'u **15-20 Ekim 1927'de** Cumhuriyet Halk Fırkasının kurultayında **altı gün süren** bir konuşma olarak okudu. Eserde Millî Mücadele'nin nasıl başladığını, hangi zorluklarla kazanıldığını ve Cumhuriyet'in kuruluşunu **belgelere dayanarak** anlattı. **Gençliğe Hitabe**, Nutuk'un sonunda yer alır.

Romanda ve Şiirde Millî Mücadele

Eser	Yazar	Açıklama
Yorgun Savaşçı (1965)	Kemal Tahir	Roman. Mütarekeden 1920 ortalarına kadar olan olayları anlatır.
Esir Şehrin İnsanları	Kemal Tahir	Roman. İşgal altındaki İstanbul ve insanları anlatılır.
Kalpaklılar, Doludizgin	Samim Kocagöz	Roman. Millî Mücadele Dönemi'ni çeşitli yönleriyle ele alır.
Küçük Ağa	Tarık Buğra	Roman. Millî Mücadele Dönemi'nde Anadolu'yu anlatır.
Şu Çılgın Türkler	Turgut Özakman	Roman. Millî Mücadele'yi, özellikle Batı Cephesi'ndeki savaşları anlatır.

Tanıyalım: Yorgun Savaşçı

Kemal Tahir'in romanı, Osmanlı'nın Mondros'u imzalamasından Millî Mücadele'nin güçlendiği 1920 ortalarına kadar olan olayları, İttihatçı bir Osmanlı subayı olan **Yüzbaşı Cemil'in** hikâyesi üzerinden anlatır. Cemil bir yandan yorgun ve bıkkın, bir yandan da Anadolu'ya geçip Millî Mücadele'ye katılmak isteyecek kadar **cesurdur**. Bu ikilik, dönemin insanlarının yaşadığı zorlukları yansıtır.

BUNU UNUTMA

Eserlerin bir kısmı **savaş yıllarında** (Ateşten Gömlek), bir kısmı **yıllar sonra** (Yaban 1932, Çankaya 1961, Yorgun Savaşçı 1965) yazıldı.

Şiirde Millî Mücadele

Şiir	Şair
İstiklal Marşı	Mehmet Âkif Ersoy (TBMM, 12 Mart 1921'de millî marş olarak kabul etti.)
Dumlupınar Önünde	Kemalettin Kamu
Üç Şehitler Destanı	Fazıl Hüsnü Dağlarca
Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda	Cahit Külebi
Kuvâyı Millîye Destanı	Nazım Hikmet

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Şairler dönemin olaylarını **coşkulu** bir dille anlattı. Bu şiirler okuyanlarda **vatan sevgisi ve millî birlik** duygularını güçlendirir.

Bir şiirden: Samsun'a yanaşan gemi

Cahit Külebi, "Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda" şiirinde Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışını anlatır. Şiirde gemiden tüten dumanı **"memleketin uçup giden kaygıları"**, limana atılan demiri de anayurda sarılan **Mustafa Kemal'in kolları** olarak görür. Şair böylece Samsun'a çıkışın halka verdiği **umudu** anlatır.

Türleri tanıyalım

Roman: Yaşanmış ya da yaşanabilir olayları uzun ve ayrıntılı anlatan eser (Ateşten Gömlek, Yaban). **Anı (hatıra):** Yazarın yaşadığı ya da tanık olduğu olayları anlattığı eser (Türk'ün Ateşle İmtihanı, Çankaya). **Söylev (nutuk):** Bir topluluğa yapılan uzun konuşma (Nutuk). **Destan:** Bir milletin kahramanlıklarını coşkulu bir dille anlatan şiir (Üç Şehitler Destanı, Kuvâyı Millîye Destanı).

Notlarım

Tuvalde ve Taşta Millî Mücadele

Millî Mücadele'yi resmeden sanatçı (temsilî)

Resim

Tablolarda savaş yıllarının **acısı ve hüznü**, yakılıp yıkılan şehir ve köyler (**düşman tahribatı**) olduğu gibi görülür. Ressamlar bu eserlerle bağımsızlığın **ağır bedellerle** kazanıldığını anlattı; askerin **kahramanlığını**, milletin **vatanseverliğini ve fedakârlığını** tuvale taşıdı.

Sanat dalı	Sanatçılar ve eserler
Ressamlar	İbrahim Çallı, Hikmet Onat, Halil Dikmen, Namık İsmail, Ali Cemal, Mehmet Ruhi Arel, Sami Yetik, Arif Kaptan, Cemal Tollu, Nejat Çelik, Üsküdarlı Cevat, Ali Sami Boyar, Ali Çelebi
Halil Dikmen	**Mermi (Cephane) Taşıyan Kadınlar** tablosu; Ankara Resim ve Heykel Müzesi'ndedir. Kadınların cepheye yaptığı yardımı anlatır.
Aydın Erkmen	**Sakarya Meydan Savaşı, Büyük Taarruz** panoramaları ve Türk ordusunun İzmir'e girişini anlatan tablo; Anıtkabir'deki Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi'ndedir.
Heykeltıraşlar	Zühtü Müridoğlu, Nusret Suman, Hüseyin Özkan, İlhan Koman. Türk milleti ve ordusunun kahramanlığını, cesaretini, özverisini yansıttılar.
Anıtkabir rölyefleri	Bu sanatçılar Anıtkabir'deki **rölyeflerde (kabartma)** Millî Mücadele'nin önemli olaylarına yer verdi. Gazeteci **Hasan Tahsin** rölyefi ve İlhan Koman'ın Kurtuluş Savaşı'nı anlatan rölyefi Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi'ndedir.

Müzik, tiyatro ve sinema

Millî Mücadele yılları halkı derinden etkiledi; dönemi anlatan birçok **türkü** yakıldı. Savaş yıllarında ve sonrasında **tiyatro ve sinema** alanında da yüzlerce eser bu büyük mücadeleyi konu edindi. Böylece Millî Mücadele'nin ruhu yeni nesillere aktarıldı.

ÖNEMLİ

Rölyef: Bir yüzey üzerine oyularak ya da kabartılarak yapılan heykel türü, **kabartma**.

Sanat eserlerinin halka etkisi

Millî bilinci ve vatan sevgisini güçlendirdi, halkı Millî Mücadele'ye destek vermeye yöneltti, fedakârlık ve kahramanlıkları unutulmaz kıldı, gelecek nesillerde tarih bilinci oluşturdu.

Kısaca hatırla

Halide Edib: Ateşten Gömlek, Türk'ün Ateşle İmtihanı. **Yakup Kadri:** Yaban, Ankara. **Falih Rıfkı:** Çankaya. **Kemal Tahir:** Yorgun Savaşçı, Esir Şehrin İnsanları. **Halil Dikmen:** Mermi Taşıyan Kadınlar.

Eser (kanıt)	Millî Mücadele'nin hangi yönünü yansıtır?
Mermi Taşıyan Kadınlar (Halil Dikmen)	Kadınların cepheye yardımı; **topyekûn savaş** (Konu 5)
Düşmanın Yaktığı Köyler Ahalisine (Yakup Kadri)	Yunanların zulmü ve **düşman tahribatı**
İstiklal Marşı (Mehmet Âkif)	Milletin **bağımsızlık inancı** ve orduya güveni

Kendimi Deniyorum

A. Doğru mu, yanlış mı?

Cümle doğruysa "D", yanlışsa "Y" yazınız.

☐ 1. Yaban, Millî Mücadele yıllarında yazılan ilk romandır.
☐ 2. Nutuk, Mustafa Kemal Atatürk'ün yazdığı bir eserdir.
☐ 3. Anıtkabir rölyeflerinde Millî Mücadele olaylarına yer verilmiştir.
☐ 4. Türk'ün Ateşle İmtihanı roman türünde bir eserdir.
☐ 5. Kuvâyı Millîye Destanı, Nazım Hikmet'e aittir.

B. Eşleştirelim

Kavramın harfini ilgili açıklamanın başındaki kutuya yazınız.

A) Nutuk	☐	Mermi Taşıyan Kadınlar tablosu
B) Yaban	☐	Mehmet Âkif'in şiirlerini topladığı eser
C) Halil Dikmen	☐	Kurtuluş Savaşı'nı anlatan rölyef
D) Safahat	☐	1919-1927 olaylarını anlatan söylev
E) İlhan Koman	☐	Aydın-halk kopukluğunu işleyen roman

C. Boşlukları dolduralım

Kelimeler: **anı** **Falih Rıfkı** **rölyef** **Kemal Tahir**

1. Çankaya adlı eseri ..... Atay yazdı.
2. Yüzeye kabartma olarak yapılan heykele ..... denir.
3. Yorgun Savaşçı romanını ..... yazdı.
4. Yazarın bizzat yaşadıklarını anlattığı türe ..... denir.

D. Bilgimi yazıyorum

1. Halide Edib Adıvar'ın Millî Mücadele'yi anlatan iki eserini türleriyle birlikte yazınız.

2. Millî Mücadele'yi konu alan sanat eserlerinin halk üzerindeki iki etkisini yazınız.

3. Ressamlar tablolarında Millî Mücadele'nin hangi yönlerini yansıtmıştır? İki tanesini yazınız.

4. Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Yaban romanında hangi sorun ele alınmıştır?

Bu konunun şarkısını Onur Akmeşe YouTube kanalından dinlemeyi unutmayın!